

SWAP SÖZLEŞMELERDEN ELDE EDİLEN GELİRİN VERGİLENDİRİLMESİ

TAXATION OF INCOME DERIVED FROM SWAP CONTRACTS

Ahmet KORKMAZ*

ÖZ

Türev sözleşmelerden elde edilen gelirlerin Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi yönünden vergilendirilmesinde 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67'nci maddesi hüküm sürerken, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ve Damga Vergisi açısından ise istisna hükümleri mevcuttur. Para swapı ve faiz swapı işlemlerinden elde edilen kazanç üzerinden bankalar ya da aracı kurumlar tarafından GVK'nin Geçici 67/1'inci maddesi hükmü gereği %10 nispetinde gelir vergisi stopajı yapılması gerekmektedir. Türev sözleşmelerden elde edilen gelirlerin GVK'nin Geçici 67'nci maddesine tabi olmadığı durumlarda genel hükümlere göre vergilendirme yapılacaktır. İstisna hükümleri ve bazı türev sözleşmelerin tezgahüstü piyasalarda düzenleme imkânının olması peçelemeye de zemin oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Swap sözleşmeler, peçeleme, geçici 67, ihtiyari beyan.

JEL Sınıflandırma Kodları: H20, H26, H29.

ABSTRACT

While income derived from derivative contracts is still subject to income tax and corporate tax by applying Temporary Article 67 of Income Tax Law, no. 193, there are exemption provisions in terms of banking and insurance transactions tax and stamp tax. According to Temporary Article 67/1 of ITL, income derived from money and interest SWAP transactions are subject to 10% income withholding tax, made by banks and intermediaries. In situations where derivative contracts are not subject to the provisions of Temporary Article 67, then general taxation provisions will be applicable. Exemption provisions and the fact that some derivative contracts can be concluded at the over-the-counter markets, allow shamming.

Keywords: SWAP contracts, sham, Temporary Article 67, voluntary declaration

JEL Classification Codes: H20, H26, H29

* Vergi Müfettişi, Hazine ve Maliye Bakanlığı, ahmet.korkmaz@vdk.gov.tr, ORC-ID: 0000-0002-6161-7093.
Korkmaz, A. (Ocak 2020). Swap Sözleşmelerden Elde Edilen Gelirin Vergilendirilmesi, *Vergi Raporu*, 244, (74-91).

GİRİŞ

20'nci yüzyıl ile birlikte türev ürünlerin kullanımını oldukça artmış, bu nedenle türev ürünlerin vergilendirilmesi de önem arz etmiştir. Ülkemizde özellikle 2018 yılının 3'üncü çeyreğinde döviz kurunda yaşanan dalgalanmalar ve yüksek enflasyon nedeniyle türev sözleşmelerin kullanımı oldukça artmıştır. Haliyle iş böyle olunca konunun vergilendirilmesi sorgulanmaya başlanmıştır.

Türev sözleşmeler; futures, opsiyon, forward, swap sözleşmeleri ile aracı kuruluş varantları olarak sayılabilir. Söz konusu sözleşmelerle; sözleşme tarihinde vadesine, fiyatına, miktarına, kur tutarına kadar tüm unsurlar taraflar arasında anlaşılabilir, vade zamanında işlemin gerçekleşmesi beklenir. Ancak bazı durumlarda nakdi uzlaşma ya da ters pozisyon ile sözleşmelerin sonlandırılması da gerçekleşebilmektedir. Türev sözleşmelerin sonlandırılma şekline göre vergilendirilmenin değiştiği durumlar olabilmektedir. Çalışmamda swap sözleşmelerden elde edilen gelirin vergilendirilmesi hususuna; ilgili kanun, tebliğ, sirküler, Cumhurbaşkanlığı Kararı vs. ilgili diğer mevzuat çerçevesinde değinilecektir.

1- SWAP SÖZLEŞMELER

1.1- Swap (Değiş-Tokuş, Takas)

Sözleşmeleri

Tarihte ilk swap sözleşmesinin, 16'nci yüzyılda Cenevizli bir bankerin Anvers (Belçika'nın bir şehri) para piyasası aracılığıyla İspanya'ya gümüş karşılığında altın vermesi yoluyla gerçekleştiği kabul edilmektedir. Bu tarihi olaydan sonra Birin-

ci Dünya Savaşı'nın sona ermesi ile birlikte Avusturya, Çekoslovakya ve Macaristan gibi ülkeler döviz ihtiyaçlarını gidermek için swap sözleşmelerini kullanmışlardır. 1923 yılında da spot piyasada İngiliz Sterlini/Avusturya Şilini dövizlerine ilişkin Avusturya Merkez Bankası tarafından swap sözleşmeleri uygulamalarına rastlanılmıştır.¹

Swap işlemleri 1923'ten beri bankacılık sisteminde uygulanmakla birlikte, asıl olarak 1970'ten sonra büyük çapta kabul görmüştür.² Swap sözleşmeleri; iki taraf arasında belirlenen bir zaman aralığında farklı tutarlardaki faiz tutarlarının, farklı ülke paralarının ya da benzer diğer kıymetlerin değişime konu edildiği sözleşmelerdir. Halk arasında takas sözleşmesi olarak da adlandırılmaktadır. Swap sözleşmeleri; genellikle döviz kurlarında ya da faiz oranlarında yaşanan dalgalanmalara karşı oluşabilecek riskleri engellemek ya da minimize etmek için kullanılır.³

1.2- Swap Sözleşmelerin Özellikleri

Genel olarak swap işlemleri; düşük maliyetle fon sağlama, vergi avantajı, karşılaştırmalı üstünlüklerden yararlanma, esneklik, hızlı işlem, piyasa olumsuzluklarından kurtulabilme ve nakit fon akışının yapısını değiştirmek amacıyla kullanılırlar.⁴ Swap sözleşmelerin başlıca özellikleri özetle aşağıdaki gibidir;

- Swap işlemlerine, daha çok likidite fazlası veya eksikliği olan taraflar başvurmaktadır. Swap işlemlerinde, tüm gerçek ve tüzel kişiler (uluslararası kuruluşlar, çok uluslu şirketler, yerel yönetimler, bankalar gibi) taraf olabilirler.⁵

¹ Barış Yıldız, (2006). "Yeni Finansal Araçlardan Türev Ürünler ve Vergilendirilmesi", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE, Trabzon, Türkiye, s., 94.

² Ertunç Aksümer, (2015). "Kurumların Swap Sözleşmelerinden Elde Ettiği Gelirlerin Vergilendirilmesi", Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Sayı 141, s., 44.

³ Sadi Uzunoğlu, (1998). "Yeni Finansman Teknikleri", Strata Yayınları, İstanbul, Türkiye, s., 83.

⁴ Güven Sayılğan, (2017). "Soru ve Yanıtlarıyla İşletme Finansmanı", Siyasal Kitapevi, Ankara, Türkiye, 7. Baskı, s., 509, 538.

⁵ Ali Çakar, (2009). "Türev Ürünler ve Vadeli İşlemler Piyasaları", Bitirme Projesi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara, Türkiye, s., 37.

- Swap sözleşmelerinde belgeleme işlemleri standarttır. Ayrıca, uygulamada genellikle bağlantılar önce telefonla kurulup, daha sonra faksla ya da mail ile teyit edildiğinden, anlaşmalar kısa sürede ve hızlı bir şekilde yapılmaktadır. Böylece maliyetler önemli ölçüde düşürülmektedir.⁶
- Firmalara uzun vadeli korunma imkânı sağlarlar. Futures ve opsiyon sözleşmeleri en fazla 1-2 yıl için düzenlenirken, swap sözleşmeleri 10 yıl vadeli olarak düzenlenebilmektedir.⁷
- Para swap sözleşmeleri 01.10.2018 tarihi itibarıyla Borsa İstanbul Swap Piyasası'nda işlem görmeye başlamıştır. Ancak faiz swapları ve bir kısım para swap sözleşmeleri hala tezgah üstü piyasalarda işlem görmektedir. Tezgah üstü piyasalarda işlem gören swap sözleşmelerinde Takasbank gibi riski üstlenen bir kurum olmadığı için sözleşme taraflarının üstlerine düşen sorumlulukları yerine getirmeme riski ortaya çıkmaktadır.
- Swap sözleşmeleri; göstergelerin ya da kıymetlerin fiyatlarında yaşanacak dalgalanmalara karşı riskleri önlemek amacıyla kullanılır.⁸
- Swap çok farklı varyasyon şekilleri sunan bir finansal araç olup, sektördeki fon kullanıcılarına; doğru fona, doğru yerde, uygun faiz oranı ve uygun kur ile ulaşmaları için alternatifler sunar.⁹
- Swap; spekülasyon yaparak kar etmek, kısa vadede doğru aktif-pasif idaresi sağlamak vb. gayelerle kullanılır.¹⁰
- İşletme yöneticileri, swap tekniğinden yararlanarak işletme kaynaklarında en az ek silme ile finansman ihtiyaçlarını karşılama olanağına sahip olurlar.¹¹
- Swap, dış ticaretteki karşılaştırmalı üstünlük kuramının¹² finans pazarlarına uygulamasıdır.¹³
- Swap işlemleri kullanıcılarına, kredi değerliliklerinin yeterli olmaması gibi nedenlerle bankalar aracılığıyla giremedikleri piyasalara girme olanağı sağlar.¹⁴
- Tezgah üstü piyasalarda işlem görenler için, tarafların ticari sırlarının saklanması mümkündür.¹⁵

1.3- Swap Sözleşmelerin Türleri

Swap sözleşmeleri birçok kıymet üzerine yapılabildiği gibi, en çok para swap ve faiz swap sözleşmeleri kullanılmaktadır. Ayrıca, swap op-

⁶ Levent Varlık, (1996), "Swap", Para ve Sermaye Dergisi, s., 19.

⁷ Ali Çakar, (2009). a.g.t., s., 37.

⁸ Yasemin Kula, (2008). "Tezgahüstü Türev Araçların Karşı Taraf Kredi Riskinin Ölçülmesi ve Yönetilmesi", Yeterlik Etüdü, Sermaye Piyasası Kurulu Aracılık Faaliyetleri Dairesi, Ankara, Türkiye, s., 8.

⁹ Harun Bal, (2001). "Uluslararası Finansman Dış Borç Yönetimi ve Türkiye", Türkiye Bankalar Birliği Yayını, No 222, İstanbul, Türkiye, s., 148.

¹⁰ Belma Nurcan, (2005). "Türev Piyasası İşlemlerinin Vergilendirilmesi ve Örnek Ülke Uygulamaları", Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Ankara, Türkiye, s., 22, 23.

¹¹ Ali Ceylan, (2000). "İşletmelerde Finansal Yönetim", Ekin Kitapevi, Bursa, Türkiye, 6. Baskı, s., 471.

¹² Bir malın ihracatını yapan ülkenin performansı ile söz konusu malın dünya ihracat pazarındaki performansının karşılaştırılmasıdır. (Güçgeldi Bashimov, (2017), "Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü: ASEAN-5 Ülkeleri ile Karşılaştırmalı Analiz", Adnan Menderes Üniversitesi SBE Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, s., 7.)

¹³ Öztin Akgüç, (1994), "Finansal Yönetim", Muhasebe Enstitüsü Eğitim ve Araştırma Vakfı Yayını, İstanbul, Türkiye, 6. Baskı, s., 690, 691.

¹⁴ Ali Çakar, (2009), a.g.p., s., 37.

¹⁵ Volkan Yüksel, (2003), "Türev Piyasa Ürünlerinden Swap Tekniği", E-Yaklaşım Dergisi, Sayı 129, Yaklaşım Dergisi Web Sitesi, (<https://uye.yaklasim.com/siparis-tipi?returnUrl=BuyMagazine.aspx?ID=2019&ContentID=3822>). Erişim tarihi: 18 Şubat 2019.

siyon, varlık swapı, kokteyl swaplar, itfa edilen swap, dalgalı anapara swapı vb. değişik adlar altında tezgah üstü piyasalarda işlem gören swap sözleşmeleri de mevcuttur. Söz konusu sözleşmelere bu bölümde kısaca yer verilecektir.

1.3.1- Para Swapı Sözleşmeleri

Para swapı; tarafların bugünden belirledikleri döviz kurundan anlaştıkları miktardaki farklı ülke paralarının vade tarihinde takasa tabi tutulmasıdır. Sözleşmenin iki tarafı da yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır.

Para swapları kullanılarak gelecekteki bir tarihte ihtiyaç duyulan döviz için kur sabitlenmiş olacaktır. Ayrıca kur hareketliliğinden ötürü, getiri yüksek olabileceksen zarar da yüksek olabilecektir.¹⁶

1.3.2- Faiz Swapı Sözleşmeleri

Faiz swapı sözleşmeleri; gösterge bir anapara tutarı üzerinden farklı faiz oranı esaslarına göre hesaplanacak faizlerin iki taraf arasında anlaşılan vadelerde değişimini öngören sözleşmelerdir.

Söz konusu sözleşmelerde yer alan anapara tutarı sadece gösterge niteliğindedir. Anapara tutarı takasa tabi tutulmaz. Faiz swap işlemlerinde; düşük maliyetli kredi ile vade yapısı koşulları daha uygun olan kredi takas edilebilmekte ya da sabit faizli daha ucuz olan kredi ile değişken faizli ama daha pahalı kredi takasa tabi tutulabilmektedir. Faiz swapları, işletmelerin aktif ve pasifleri arasında faiz yükümlülüklerinden kaynaklanan boşlukları giderme olanağı sağlayarak, varlıkla-

rın ve kaynakların yönetimine esneklik ve verimlilik katmaktadır.¹⁷

1.3.3- Swap Opsiyon Sözleşmeleri

Swap opsiyon yani swaption sözleşmeleri; opsiyon sahibinin işlem zamanında belirlenmiş bir vadede, işleme dayanak olan faiz swap işlemi satın alma ya da satma hakkını kullanmak suretiyle faiz swap işlemine dahil olma imkânı veren; opsiyonu satan tarafa ise, sözleşmeye uymakla mükellef kılan sözleşmelerdir. Ancak belirlenen gün ve saatte, opsiyon sahibi hakkını kullandığı takdirde işleme artık faiz swap işlemi olarak devam edilecek, kullanmadığı zaman ise swaption işlemi sona erecektir.¹⁸

1.3.4. Varlık Swap Sözleşmeleri

Varlık swapları; bileşimli bir varlık oluşturabilmek için, bir swap ve bir varlığın kombine edilmesi ile oluşur. Bu swap türünde bir para birimi üzerinden sabit faize dayana bir varlık değişken faizli bir varlığa dönüştürülebilir.¹⁹ Varlık swapları yoluyla krediden doğan riskin transferine de imkân sağlanmış olur.²⁰

1.3.5. Diğer Swap Sözleşmeleri

Ekonomik krizler, yüksek enflasyon, dalgalı kur vs. diğer göstergelerde yaşanan dalgalanmalar ve yeni ihtiyaçlar doğrultusunda swap sözleşmeleri çeşitlenmektedir. Bu sözleşmelerden biri olan “çapraz döviz swapı” işlemleri ile farklı para birimi ve farklı faiz ödemesi şeklinde olan ödemeler karşılıklı olarak dakasa tabi tutularak, taraflarca karşı tarafa ait olan anapara ve

¹⁶ Yapı Kredi Bankası Web Sitesi, (<http://www.ykprivate.com.tr/yatirim-dunyasi/yatirim-urunleri/turev-urunler>). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.

¹⁷ Güven Sayılğan, (2017), a.g.e.,s., 543.

¹⁸ Vakıfbank Web Sitesi, (<https://www.vakifbank.com.tr/swaption.aspx?pageID=599>). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.

¹⁹ Halkbank Kobi Web Sitesi, (<https://www.halkbankkobi.com.tr/NewsDetail/Swap-nedir/714>). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.

²⁰ Tuğba Salın, (2014), “Gelişmekte Olan Ülkelerin Varlık Takası Getiri Farkını Belirleyen Yapısal Faktörler”, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Piyasalar Genel Müdürlüğü, Ankara, Türkiye, s., 9.

faiz ödemeleri üstlenilir.²¹ “Kredi temerrüt swapları” kredi verenin borçludan alacağını tahsil edememesi riskini bertaraf etmek için yani alacağını garanti etmek için yaptığı swap sözleşme çeşididir.²² “Forward swap sözleşmeleri” ile tarafların anlaşılıkları tarihte swap sözleşmesinin hükümleri başlamış olur.²³ “Kokteyl swaplar”; birden fazla türdeki swap sözleşmesinin birleştirilmesi ile oluşturulan ve genellikle de banka aracılığıyla gerçekleştirilen işlemlerdir.²⁴ “İtfa edilen swaplarda” başlangıç anaparası, vade boyunca sözleşme hükümlerinin başlaması ile birlikte taksitler halinde geri ödenir.²⁵ “Sıfır faizli swap”; ödemelerin periyodik olarak değil de sözleşmenin başlangıcında ya da sonunda yapıldığı sözleşmelerdir.²⁶ “Dalgalı anapara swapında”; sözleşmede yer alan anapara miktarı sözleşme dönemi boyunca artış ya da azalış gösterir.²⁷ “Halkalı borç swapları”nda taraflar önce nakitlerini dolara çevirirler. Sonra da tüm dünyada bilinen ve kullanılan dolar ile likiditesi yüksek başka bir para birimine nakitlerini swap elde etme imkânına kavuşurlar. “Artan tutarlı borç swapları”; swap sözleşmesi boyunca sözleşmeye konu anapara tutarının ihtiyacı

karşılayamaması ya da değişken faiz oranının gerilemesi sebebiyle kredi maliyetinin inmesi durumunda anapara tutarının artırma imkânının olduğu sözleşmelerdir.²⁸ “İkili para borç swapı işleminde” anapara ve faiz ödemelerinin iki farklı para birimi üzerinden ödeme imkânı olur.²⁹ “Süresinin uzatma imkânının olduğu swaplarda” adından da anlaşılacağı üzere sözleşmede belirlenmiş olan vadenin uzatılması imkânı vardır.³⁰

1.4- Swap Piyasası

Borsa İstanbul Swap Piyasası 01.10.2018 tarihi itibarıyla faaliyetine başlamıştır. Swap Piyasası'nda, ilgili mevzuat uyarınca işlem yapma yetkisi verilmiş bankalar ve T.C. Merkez Bankası (TCMB) işlem yapabilir. Piyasada Türk Lirası ile Euro, Türk Lirası ile Amerikan Doları cinsi yabancı para birimlerinin belirlenen koşullarda birbirleri ile takasını amaçlayan swap işlemleri gerçekleştirilir.³¹ Şimdilik Amerikan Doları ve Euro cinsinden para swap sözleşmelerinin Swap Piyasası'nda işlem görmesine izin verilirken, uzun vade de söz konusu piyasada işlem gören para swap yelpazesinin genişlemesi beklenmektedir.³²

²¹ Halkbank Kobi Web Sitesi, (<https://www.halkbankkobi.com.tr/NewsDetail/Swap-nedir/714>). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.

²² Güven Sayılğan Web Sitesi, (<http://www.guven sayilgan.com/wp-content/uploads/2014/09/Kredi-Temerr%C3%B9C-Swaplar%C4%B1-ve-Kredi-Dereceleri.pdf>). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.

²³ Ayşe Dilşad Keskin, (2007), “Swap İşlemi ve Hukuki Niteliği”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye, s., 74.

²⁴ İsa Coşkun, (1995), “Swap İşlemleri”, Yaklaşım Dergisi, Sayı 28, s., 37.

²⁵ Veli Öztürk, (2001), “Swap İşlemleri, Türk Banka İşletmelerinde Uygulanması ve Muhasebeleştirilmesi”, Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi, s., 122.

²⁶ Ali Kablan, (2005), “Türkiye’de Swap Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi ve Uygulamaları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Türkiye, s., 40.

²⁷ Ayşe Dilşad Keskin, (2007), a.g.t., s., 76.

²⁸ Remzi Örtün, İpek Örtün, (2001), “Türev Finansal Araçlar ve Muhasebe Uygulamaları”, Gazi Kitabevi, Ankara, Türkiye, s., 348, 349.

²⁹ Ali Kablan, (2005), “Türkiye’de Swap Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi ve Uygulamaları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Türkiye, 40.

³⁰ Ayşe Dilşad Keskin, (2007), a.g.t., s., 75.

³¹ 17/09/2018 tarihinde Yönetim Kurulu onaylı ve 10.YÖN.02 kodlu “Swap Piyasası Yönergesi”, Borsa İstanbul A.Ş., İstanbul, Türkiye.

³² NTV Web Sitesi, (<https://www.ntv.com.tr/ekonomi/borsa-istanbulda-swap-pazari-kuruluyor,uZDp0ejykE6QF9S2oPYPTw>). Erişim tarihi: 16 Mart 2019.

Tezgah üstü piyasalarda yoğun bir şekilde kullanılan para swap sözleşmelerine alternatif olacak Döviz Swap Piyasasında; Takasbank sunduğu merkezi karşı taraf hizmeti ile katılımcılara işlemlerini gerçekleştirebilecekleri güvenli bir alan oluşturmaktadır. Uzun vade de piyasaya faiz swap sözleşmelerinin de dahil edilmesi beklenmektedir.³³

Organize bir swap piyasası kurulması ile birlikte; Londra'da tezgah üstü piyasalarda yapılan swap işlemlerinin BİST Swap Piyasası'na çekilmesi, swap işlemlerinin kontrolünün sağlanması, oluşabilecek risklerin daha iyi yönetilmesi, garantör olarak Takasbank'ın olması nedeniyle güven ortamının sağlanması, BİST ve BDDK'nin Merkez Bankası'na hızlı bilgi sağlaması ile Merkez Bankası'nın piyasaya hâkimiyeti hedeflenmiştir. Bunun yanında organize bir swap piyasasının yaratacağı işlem maliyeti ve takas sürelerinin uzaması yeni piyasanın dezavantajlarından olacaktır.³⁴

2- SWAP SÖZLEŞMELERDEN ELDE EDİLEN GELİRİN VERGİLENDİRİLMESİ

213 sayılı Vergi Usul Kanununun³⁵ (VUK) 3'üncü maddesi hükmüne göre; VUK'ta yer alan vergi kanunu ifadeleri VUK'a tabi vergi, resim ve harç kanunlarını ifade eder. Vergi kanunlarını uygulamadan önce kanunda ne anlatılmak istendiği yorumlanmalıdır. Kanun yorumlanırken kesin bir yargıya ulaşılmadığı zaman, kanunun gerekçeleri devreye girer. Kanun koyucunun gerekçelerdeki ifadeleri kanunu yorumlamamıza yardımcı

olur. Ayrıca hükmün Kanun'un hangi bölümünde olduğuna da bakılması gerekir. En son olarak da yorumlanacak kanun maddesinin kendisiyle ilişkili diğer maddelerle olan bağlantısı, kanun hükmünü yorumlarken göz önünde bulundurmanız gereken bir husustur.³⁶ Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından internet üzerinde oluşturulmuş olan "Gibmevzuat" sistemi de tetkik edildiğinde, bir kanun maddesi seçildiğinde bağlantılı olan diğer kanun maddeleri sekmesi de yer alır. Bu sekmeyle tıkladığında diğer maddelerle olan bağlantılar da görünür.

2.1- Gelir Vergisi Yönünden Vergilendirme

Gerçek kişilerin elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesi; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu³⁷ (GVK) hükümleri ve mezkûr kanunun uygulamasına yönelik çıkarılan tebliğler, sirküler, Cumhurbaşkanlığı Kararı, yönetmelik, Gelir İdaresi Başkanlığı muktezalari vs. diğer ilgili mevzuat çerçevesinde yapılmaktadır. Türev ürünlerin vergilendirilme usulüne ilişkin Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yayımlanan 282 seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği³⁸ konuya ışık tutmaktadır. Mezkûr yasal düzenlemeler ışığında swap sözleşmelerin Gelir Vergisi açısından vergilendirilmesi Türk Vergi Mevzuatı açısından irdelenecektir.

2.1.1- Ticari Faaliyet Dışında Gelirin Elde Edilmesi

Mükellefler elde ettikleri gelirleri ticari işletme dâhilinde ettikleri zaman kazançları ticari kazanç usullerine göre tespit edilir. Aksi durumda

³³ Borsa İstanbul Web Sitesi, (<http://www.borsaisistanbul.com/urunler-ve-piyasalar/piyasalar/borclanma-araclari-piyasasi/swap-piyasasi>). Erişim tarihi: 11 Aralık 2018.

³⁴ Julide Yiğittürk Gürdamar, (<https://www.dunya.com/finans/haberler/borsa-istanbulun-swap-hamlesi-londradaki-islemleri-istanbula-cekecek-haberi-426088>).. Erişim tarihi: 18 Mart 2019.

³⁵ 10/1/1961 tarih ve 10703 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

³⁶ 143 sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, 14/07/1981 tarih ve 17402 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

³⁷ 06.01.1961 tarih ve 10700 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

³⁸ 19/01/2012 tarih ve 28178 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

GVK'nin diğer gelir unsurları itibariyle kazancın hangi gelir unsuru kapsamına girdiği ya da hiçbir gelir unsuruna girmediği yönünden değerlendirilerek kazancın gelir vergisi karşısındaki konumu belirlenmelidir.

2.1.1.1- Para Swapı İşlemlerinden Elde Edilen Gelirin Vergilendirilmesi

Para swap sözleşmelerinde; tarafların bugünden belirledikleri döviz kurundan ve anlaş-tıkları miktardaki farklı ülke paralarını vade tari-hinde takasa tabi tutmaları sonucu ortaya çıkan olumlu fark stopaj matrahıdır. Stopaj matrahı; ilk takasın olduğu tarihte belirlenen kura göre tespit edilen değer ile vade tarihinde takas için anlaş-ılan kura göre tespit edilen değer arasındaki fark olacaktır. İşlemin zararlı sonuçlanması halin-de, oluşan zararın Geçici 67/11'inci maddesine istinaden ihtiyari beyanname vermek yoluyla takvim yılı itibariyle aynı çeşit işlemler sonucu ortaya çıkan karlardan mahsubuna olanak tanınmıştır.³⁹ Para swapı işlemlerinden elde edilen kazanç üzerinden bankalar ya da aracı kurumlar tarafından GVK'nin Geçici 67/1'inci maddesi hük-mü gereği % 10 nispetinde gelir vergisi stopajı yapılması gerekmektedir.⁴⁰

2.1.1.2- Faiz Swapı İşlemlerinden Elde Edilen Gelirin Vergilendirilmesi

Faiz swap sözleşmelerinde takas yapılan faiz ödemelerinin yapısı ve tutarı olup, anapara takasa tabi değildir. Söz konusu işlemlerde her ödeme periyodunda tespit edilen kazanç stopaj

matrahıdır. Ayrıca bir takvim yılında faiz ödeme tutarlarının aynı tarihlerde yapılması halinde ödeme tarihlerinde tespit edilen net kazançlar üzerinden stopaj kesilir. Ödemelerin bir kısmının çakışması halinde ise takvim yılı aşılmamak şartıyla ödemelerin aynı tarihe denk geldiği tarihler itibariyle net kazanç tutarı tespit edilerek stopaj yapılacaktır. Ödeme zamanlarında zararlar oluş-ması halinde, oluşan zararın Geçici 67/11'inci maddesine istinaden ihtiyari beyanname vermek yoluyla takvim yılı itibariyle aynı çeşit işlemler sonucu ortaya çıkan karlardan mahsubuna ola-nak tanınmıştır. Faiz swapı işlemlerinde ödeme dönemleri itibariyle hesaplanan net kazanç tu-tarları üzerinden elde edilen gelirler üzerinden GVK'nin Geçici 67/1'inci maddesi hükmü gereği % 10 oranında banka veya aracı kurumlar tara-fından gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.⁴¹

2.1.2- Tam ve Dar Mükellefler Gerçek Kişilerin Ticari Faaliyet Kapsamında Gelir Elde Etmesi

Ticari işletme dâhilinde GVK'nin Geçici 67'nci maddesi kapsamında türev sözleşmelerden elde edinilen gelirler ticari kazancın tespitinde dikkate alınır. Kaynakta kesilen vergiler hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilebilecektir. Mahsup edilemeyen bir tutar kalması halinde 252 seri No.lu GVK GT çerçevesinde mükellefe iade edilir.⁴²

Aynı takvim yılı içinde zarar doğması halin-de GVK'nin Geçici 67/1'inci maddesi gereği aynı özellikteki sözleşmelerden kaynaklanan gelir-lerden mahsup edilebilecektir. Elde edilen ka-

³⁹ "Vergi Denetim Kurulu Sektörel İnceleme Rehberi-Türev İşlemler", (2017), Hazine Maliye Bakanlığı Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı Yayını, Yayın No 22, Yayımlanmamış Rehber, Sürüm 1, Hizmete Özel, s., 42.

⁴⁰ İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 02/06/2014 tarih ve 84098128-120.06.08[75-2013-3]-330 sayılı özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı.

⁴¹ Okan Netek, (2012), "Türev Araçlardan Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi: 282 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği", Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 369, s., 101.

⁴² Erkan Gürboğa, Tuncel Atabey, İrfan Vural, (2014), "Vergi Rehberi", Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Ankara, Türkiye, s., 441, 472, 473.

zançlar ticari kazanca eklenecek, zararlar ise ticari kazancı azaltıcı bir unsur olarak dikkate alınacaktır. Kaynakta kesilen vergiler hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilebilecektir.⁴³

2.2- Kurumlar Vergisi Yönünden Vergilendirme

2.2.1- Para Swapı İşlemlerinden Elde Edilen Gelirin Vergilendirilmesi

1 seri No.lu KVK GT'ne göre; para swapı sözleşmelerinde gelir veya gider tahakkuku sözleşmenin sonuçlandırılması ile mümkün olabilecektir. Vade zamanına kadar da yapılacak reeskont işlemlerinden doğacak kar ya da zararlar kurum kazancı tespitinde dikkate alınmamalıdır. Sözleşmeden doğacak kar ya da zarar vade zamanında kurum kazancı tespitinde dikkate alınmalıdır. Ayrıca para swap sözleşmelerinde, döviz takası da olacağından işletmeler aktiflerine kaydettikleri dövizleri VUK'un 280'inci ve ilgili diğer hükümleri çerçevesinde değerlemeye tabi tutmalıdırlar.⁴⁴ Söz konusu sözleşme gereği dövizler sözleşme tarihinde değiştirilerek işlem tarihi kuru ile kayıtlara alınacak, vade zamanı geldiğinde de sözleşme kuru üzerinden kayıtlara girecektir.⁴⁵

Ülkemizde iş yeri ya da daimi temsilcisi olmadan para swap sözleşmelerinden gelir elde eden dar mükellef kurumların bu kazancı GVK'nin 37'nci maddesinde yer alan ticari kazanç kapsamında olup, mezkûr kazanç KVK'nin 30'uncu maddesi hükmü kapsamında stopaja tabi değildir. Söz konusu gelir ülkemizde olan iş yeri ya da daimi temsilci vasıtasıyla edinilmediği için KVK'nin 3'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasının "a" alt bendi kapsamında ticari kazanç sayılmak

suretiyle vergilendirilmesi mümkün değildir. Ancak söz konusu gelirler GVK'nin Geçici 67/1'inci maddesi hükmü gereği stopaja tabi olacaktır. Söz konusu stopaj bu gelirler için nihai vergi olacak ve beyana konu edilmeyecektir.⁴⁶

BİST Swap Piyasasında gerçekleştirilen türev sözleşmelerden edinilen gelirler de GVK'nin 37'nci maddesinde yer alan ticari kazanç kapsamında olup, mezkûr kazanç KVK'nin 30'uncu maddesi hükmü kapsamında stopaja tabi değildir. Söz konusu gelir ülkemizde olan iş yeri ya da daimi temsilci vasıtasıyla edinilmediği için KVK'nin 3'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasının "a" alt bendi kapsamında ticari kazanç sayılmak suretiyle vergilendirilemeyecektir. BİST Swap Piyasasında gerçekleştirilen türev sözleşmelerden edinilen gelirler GVK'nin Geçici 67/1'inci maddesi kapsamında stopaja tabi olup, mezkûr kazançlar KVK'nin 30'uncu maddesi kapsamında stopaja tabi değildir. Söz konusu gelirler yıllık kurumlar vergisi beyannamesi ya da özel beyannameye de konu olmaz.

2.2.2- Faiz Swapı İşlemlerinden Elde Edilen Gelirin Vergilendirilmesi

Faiz swap sözleşmelerinde gelir ya da gider; faiz tutarlarının takas edildiği tarihler itibariyle oluştuğundan, söz konusu dönemlerin sonuna kadar hesaplanan reeskont tutarlarının vade tarihi beklenmeden faiz tahakkukunun yapıldığı dönemler itibariyle kurum kazancının tespitinde dikkate alınmalıdır.

Faiz tutarları takasının çakışması durumunda, edinilen faiz geliri ile ödenen faiz gideri arasındaki fark; faiz tutarları takasının çakışmaması

⁴³ "Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası (VİOP) Vergi Rehberi", (2013), Borsa İstanbul Yayını, s., 12.

⁴⁴ Sektörel İnceleme Rehberi, (2017), a.g.r., s., 55-56.

⁴⁵ Okan Netek, (2012), "Kurumların Türev Araçlardan Elde Ettiği Kazançların Vergilendirilmesi", Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 368, s., 136.

⁴⁶ Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 18/03/2015 tarih ve 64597866-125[30-2014]-32 sayılı özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı.

durumunda ise takas tarihi itibarıyla faiz gideri ya da faiz geliri reeskontu hesaplanarak ilgili dönemde tahsil ya da ödenen faiz tutarı ile karşılaştırılması sonucu çıkan net kar ya da zarar tespit edilir ve kurum kazancının tespitinde dikkate alınır. Ancak reeskont tutarları müteakip dönemde ters kayıtla kapatılmalıdır.⁴⁷

Ülkemizde iş yeri ya da daimi temsilcisi olmadan faiz swap sözleşmelerden gelir elde eden dar mükellef kurumların kazancı GVK'nin 75/6'ncı maddesi gereği menkul sermaye iradı sayılmak suretiyle alacak faizi olarak KVK'nin 30'uncu maddesinin "ç" alt bendi çerçevesinde vergilendirilmelidir.

Ancak KVK'nin Geçici/1,3'üncü maddeleri hükümleri ve GVK'nin Geçici 67/1,14'üncü maddeleri hükümleri gereği dar mükellef kurumların bu kazancı GVK'nin Geçici 67/1'inci maddesi hükmü gereği stopaja tabidir. Bu nedenle KVK'nin 30'uncu maddesinin "ç" alt bendine istinaden tekrar tevkifat yapılmayacaktır.⁴⁸

2.3- KDV Yönünden Vergilendirme

Para swapı ve faiz swapı işlemlerinde gerçekleştirilen teslimler, ülkemizde ve ticari, endüstriyel, zirai faaliyet veya serbest meslek çalışmalarından kaynaklanan bir faaliyet çerçevesinde yapılmış ise katma değer vergisine tabi olacaktır.⁴⁹ Swap sözleşmesi sonucunda yani vadenin dolmasıyla alınan dövizlerin tekrardan bir değiş-tokuşu olacağı için ikinci kez KDV'nin konusuna giren bir işlem olacaktır.⁵⁰ Tarafların

her biri kendi teslimleri bakımından verginin yükümlüsü olur.⁵¹

Swap işlemlerinin katma değer vergisi açısından özellik arz eden bir diğer yönü, söz konusu sözleşmelerde tarafların farklı piyasa değerliliklerinden kaynaklanan avantajlarını birbirlerine kullandırmaları dolayısıyla, kredi değerliliği düşük olan tarafın karşı tarafa prim ya da başka bir isim altında fark ödemesi durumunda ortaya çıkar.

KDVK'nin 24'üncü maddesi gereğince, ödenen bu meblağ katma değer vergisi matrahına dahil edilecektir.⁵² Swap sözleşmelerinde karşılıklı teslimler değil, bu teslimlerin karşılığı olarak sağlanan para ile ölçülebilir değerler matrahi oluşturur.⁵³

Genellikle swap işlemleri de bankalar tarafından yapıldığından KDVK'nin 17'nci maddesinin 4'üncü fıkrasının "e" bendi gereği KDV söz konusu olmayacaktır. Bankalar dışında kişi ve kuruluşlar tarafından bir para swap işlemi yapıldığında bir döviz değişimi işlemi olacağından karşılıklı olarak teslim edilecek bu dövizler de KDVK'nin 17'nci maddesinin 4'üncü fıkrasının "g" bendi gereği istisna kapsamında olacaktır.⁵⁴

Faiz swap sözleşmelerinde işin özünde iki taraf yabancı kaynaklarını takas etmektedir. Karşılıklı olarak yapılan bu değişimde finansman olanaklarının kullandırıldığı açıktır. Çünkü krediyi çeken kredinin ödenmesinden sorumlu olduğundan, faiz swap işlemi sonrası karşı tarafın ödemelerinden birini yapmaması durumunda, kredi

⁴⁷ Sektörel İnceleme Rehberi, (2017), a.g.r., s., 55, 56.

⁴⁸ Sektörel İnceleme Rehberi, (2017), a.g.r., s., 53-54.

⁴⁹ Ertuğrul Akçaoğlu, (2000) "Türk Hukukunda Finansal Türev Ürünlerin Vergilendirilmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara, Türkiye, s., 114.

⁵⁰ Murat BATI, (2012) "Türev Araçların Vergilendirilmesi", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, syf. 222. s., 218.

⁵¹ Ertuğrul Akçaoğlu, (2000), a.g.t., s., 118.

⁵² Belma Nurcan, (2005), a.g.t.,s., 68-69.

⁵³ Ertuğrul Akçaoğlu, (2000),a.g.t., s., 122.

⁵⁴ Hale Balseven, (2003), "Dünya Uygulamalarında ve Türkiye'de Finansal Piyasalardaki İşlem Vergileri", Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 265, s., 176.

borçlusunu; ödemeleri yapan değil, krediyi çeken olacaktır. Dolayısıyla bu işlemlerde kredinin ödenmeme riski üstlenilmektedir.

Faiz swap işlemlerinde taraflar farklı imkân ve avantajlarını birbirlerine sunarak finansman hizmeti sağlamaktadırlar. Bu nedenle de sunulan finans hizmeti KDVK'nin 1'inci ve 4'üncü maddeleri gereği KDV'ye tabi tutulmalıdır. Ancak bu işlem de KDV'nin matrahının nasıl belirleneceği akla gelmektedir. İşte tamda bu minvalde devreye KVK'nin 27'nci maddesi girmektedir. KDVK'nin 27/1'inci maddesine göre; bedeli bulunmayan ya da bilinmeyen işlemlerde matrahın emsal bedel olacağı, bu tespitin KDVK'nin 27/3'üncü maddesine gereği VUK hükümlerine göre belirleneceği belirtilmiştir.

VUK'un "Emsal Bedeli ve Emsal Ücreti" başlıklı 267'nci madde hükmü tetkik edildiğinde bu işleme en uygun yöntemin takdir komisyonunun belirleyeceği bedel olduğu görülmektedir. Ancak vergi kanunlarımızda şu anki haliyle söz konusu durumda matrah belirlemeye ilişkin başkaca bir hüküm yoktur.⁵⁵

Ayrıca, swap sözleşmeler tezgah üstü piyasalarda işlem gördüklerinden bu sözleşmelerin içeriği ne olursa olsun satılması halinde KDVK'nin 1'inci maddesi gereği KDV hesaplanması gerekmektedir. Ancak BİST Para Swap Piyasasında işlem gören Para Swap sözleşmelerinin sözleşmenin konusunun hiçbir önemi olmadan bu piyasada satışı KDVK'nin 17'nci maddesinin 4'üncü fıkrasının "g" bendi gereği KDV'den istisna olacaktır.⁵⁶

KDVK'nin 1'inci maddesi hükmü gereği devamlı surette ticari, sınai, zirai ve serbest meslek faaliyetleri çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler KDV'ye tabi olacaktır. Arzi şekilde

yapılan teslim ve hizmetler KDV'ye tabi olmayacaktır. Ancak isteğe bağlı olarak yaptıkları işlemlerin KDV'ye tabi olmasını talep edenler bu hükmün istisnasını oluşturur. Ayrıca yapılan işlemin KDV'nin konusuna girebilmesi için teslimlerin Türkiye'de yapılması, hizmetlerin ise Türkiye'de yapılması veya Türkiye'de faydalanılması gerekir.

Para swap sözleşmeleri 2018 yılının Ekim ayından itibaren BİST Swap Piyasasında işlem görmeye başlamıştır. Takasbank para swap işlemlerinde de garantör olarak hizmet vermektedir. VİOP piyasasına benzer şekilde para swap sözleşmelerinde sözleşmeye konu döviz borçlu tarafça önce Takasbank'a teslim edilecek, Takasbank ise alacaklı tarafa dövizin teslimini gerçekleştirecek ve sözleşme sonlanacaktır. Bu durumda Takasbank ile alıcı ve Takasbank ile satıcı arasındaki iki teslim, KDVK'nin 2/2'nci maddesi hükmü gereği KDV'nin konusuna girecektir. Ancak paranın, KDVK'nin 17'nci maddesinin 4'üncü fıkrasının "g" alt bendi hükmünde sayılan kıymetlerden biri olduğu için söz konusu teslimler KDV'den istisna olacaktır. Döviz swap işlemlerinde işlemin taraflarının kur farkı geliri elde etme durumları olmaktadır. 7161 sayılı Kanun'la birlikte kur farkları KDVK'nin 24'üncü maddesi hükmü gereği KDV matrahına dâhil olan unsurlar arasına eklenmiştir. Bu nedenle devamlı surette yapılan ticari, sınai, zirai ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde sayılan yapılan faaliyet ile ilgili para swap sözleşmelerinden kur farkı geliri elde edilmesi halinde kur farkı geliri KDV'ye tabi olacaktır. Ancak para teslimi KDVK'nin 17'nci maddesinin 4'üncü fıkrasının "g" alt bendi hükmü gereği KDV'den istisna olduğu için, istisna olan işleme bağlı olan kur farkı da KDV'den istisna olacaktır. Faiz swap işlemlerinde de taraflar kre-

⁵⁵ Harun Kaynak, (1999), "Genel Olarak Faiz Swapları ve Vergilendirme Sorunları", Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 212, s. 53,54.

⁵⁶ Nihat Uzunoğlu, (2014), "Herkes İçin Katma Değer Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları", Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını, Ankara, Türkiye, s., 236.

di ödenmeme riski maliyetini üstlenmekte buna ilaveten sözleşmeye bağlı olarak kur farkı geliri ya da diğer menfaatler de elde edilebilmektedir. Faiz swap sözleşmelerinde işin özünde para teslimi değil finans hizmeti verilmektedir. Bu nedenle de finans hizmet bedeli ve buna ilişkin oluşan kur farkı geliri ile diğer menfaatler toplamı KDV matrahını oluşturur. VUK'un "Emsal Bedeli ve Emsal Ücreti" başlıklı 267'nci madde hükmü ile KDVK'nin 27'nci maddesi hükmü çerçevesinde finans hizmet bedeli belirlenmelidir.

2.4- Swap İşlemlerinde BSMV

Banka, banker ve sigorta şirketleri tarafından türev sözleşmelerin tanzimi ve ticareti dolayısıyla lehe kalan paralar, sözleşmelerin tanzim edilme gayesinin hiçbir önemi olmadan GİVK'nin 28'inci maddesi uyarınca BSMV'ye tabi olacaktır.

6009⁵⁷ sayılı Kanunun 2'nci maddesi ile GİVK'nin 29'uncu maddesinin "p" bendinde yapılan değişiklikle ülkemizde kurulu olan borsalarda yapılacak vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin işlemlere ilişkin lehe kalan paralar BSMV'den istisna kılınmıştır. Ancak daha sonra 7061⁵⁸ sayılı Kanunun 11'inci maddesi ile GİVK'nin 29'uncu maddesinin "p" bendinde yer alan "Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen" ifadesi kanun metninden kaldırılmak suretiyle, işlemin yapıldığı yere bakılmaksızın vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri sonucu lehe kalan paraların tamamı BSMV'den istisna edilmiştir. İster borsada, ister borsa dışında, ister döviz cinsinden, ister faiz, ister birtakım emtia, borsaya

endekslü türev işlemler olsun bunların hepsi için BSMV istisnası getirilmiştir.⁵⁹

Bir arbitraj işleminden bahsedebilmek için aynı ürünün düşük fiyatlı bir piyasadan alınıp yüksek fiyatlı bir piyasada satılarak risksiz bir şekilde kar elde edilmesi ve işlem sonucunda ürünü satan tarafın (arbitrajcının) o ürüne ilişkin tüm yükümlülüklerinin sona ermesi gerekmektedir.⁶⁰ Yaptığımız arbitraj tanımında da görüleceği üzere; türev sözleşmelerden elde edilen gelirin arbitraj kapsamında düşünülmesi doğru değildir. Çünkü vadesi, niteliği, düzenleyeni, tutarı vs. unsurları aynı olan bir türev sözleşmenin düşük fiyattan bir piyasadan alınıp, yüksek fiyattan başka bir piyasada satılması arbitraj sayılacağından lehe kalan para üzerinden BSMV hesaplanması gerekmektedir. Ancak bu arbitraj işlemi de GİVK'nin 29'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının "p" alt bendi hükmü gereği BSMV'den istisna olacaktır.

Yukarıda yapılan açıklamalar ve değerlendirmeler ışığında; mezkûr Kanun hükmü uyarınca 01.01.2018 tarihinden itibaren (bu tarih dâhil) yalnızca Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen türev işlemler değil, işlemin yapıldığı yere (yurtiçi, yurt dışı borsalar ve tezgah üstü piyasalar dâhil) ve işlemin fiziki veya nakdi uzlaşması ile sonlandırılmasına bakılmaksızın BSMV mükellefleri tarafından gerçekleştirilecek türev işlemler dolayısıyla lehe kalan paralar BSMV'ye tabi tutulmayacaktır.⁶¹ Ancak yalnızca türev sözleşme işlemleri nedeniyle lehe kalan paralar BSMV'den istisna olacak, mezkûr sözleşmeler nedeniyle Takasbank'a yatırılmış olan parasal teminatların değerlendirilmesi sonucu elde edilen faizler⁶² ve

⁵⁷ 1 Ağustos 2010 tarih ve 27659 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁵⁸ 5 Aralık 2017 tarih ve 30261 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁵⁹ Dünya Gazetesi Web Sitesi, (<https://www.dunya.com/finans/haberler/borsa-disindaki-turev-islemlerde-bsmv-kaldiriliyor-haberi-341714>). Erişim tarihi: 23 Kasım 2018.

⁶⁰ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 26.09.2013 tarih ve 39044742- BSMV- sayılı özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı.

⁶¹ Procompliance Web Sitesi, (<https://www.procompliance.net/turev-islemlerde-bsmv-istisnasinin-kapsami-01-01-2018-tarihinden-itibaren-genisliyor/>). Erişim tarihi: 23 Kasım 2018.

⁶² VIOP Vergi Rehberi, (2013), a.g.r., s., 12.

türev sözleşmelerin alım satımına aracılık işlemleri dolayısıyla lehe alınan paralar üzerinden %5 oranında BSMV hesaplanması gerekmektedir.⁶³ Ancak Bankaların Takasbank'ta bulundurmaları zorunda oldukları teminatların nemalandırılması sonucu lehe kalan paralar üzerinden ise %1 oranında BSMV hesaplanmalıdır.⁶⁴

Opsiyon sözleşmelerinde tahsil edilen opsiyon primi; hakkı satan tarafça bir hak devri niteliğinde olduğundan, BSMV mükellefleri tarafından tahsil edilen opsiyon primleri üzerinden BSMV hesaplanması gerekmektedir. Ancak işlem nerde yapılırsa yapılsın BSMV mükellefleri tarafından opsiyon sözleşmelerinden tahsil edilen opsiyon primi de mezkûr Kanun hükmü uyarınca istisna kapsamına girmektedir.⁶⁵

2.5- Swap Sözleşmelerin Damga Vergisi Kanunu Uyarınca Vergilendirilmesi

DVK'ne ekli (2) sayılı tabloda yazılı kâğıtlar mezkûr Kanun'un 9'uncu maddesi hükmü gereği Damga Vergisinden müstesnadır. DVK'ne ekli (2) sayılı tablonun "IV-Ticari ve medeni işlemlerle ilgili kâğıtlar" başlıklı bölümünün (19) numaralı fıkrası hükmü gereği de, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında bankaların ya da aracı kurumların (Yurt dışında kurulu banka veya aracı kurumlar dahil)⁶⁶ bizzat taraf olduğu ya da bunların aracılığıyla gerçekleştirilen vadeli işlem

ve opsiyon sözleşmeleri ile bu sözleşmeler için tanzim edilen diğer kâğıtlar Damga Vergisinden istisna olacaktır.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında tezgâh üstü piyasalarda müşterileri ile karşılıklı türev araç düzenleme ve işlem yapma yetkisi, bankaların yanı sıra aracı kurumlara da verildiğinden 6728 sayılı Kanunun⁶⁷ 29'uncu maddesinin "c" fıkrasının 3'üncü alt bendiyle birlikte, 09.08.2016 tarihinden itibaren aracı kurumlar da istisna kapsamına alınmıştır.⁶⁸ Mezkûr istisna hükmünde de görüldüğü üzere, "vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri" ifadesi ile tüm türev araç sözleşmeleri kastedilerek türev araç sözleşmelerinin tamamı damga vergisinden istisna edilmiştir.⁶⁹ Bankaların ya da aracı kurumların taraf olmadığı ya da bunlar aracılığıyla yapılmayan sözleşmeler genel hükümler çerçevesinde damga vergisine tabi tutulacaktır.⁷⁰

2.6- Uygulama Örneği

Bay (B)'nin (Y) Bankası ile yapmış olduğu USD/TL para swapı sözleşmesine ilişkin veriler aşağıda yer almaktadır.

İşlem Tarihi	: 01/8/2018
Vade Tarihi	: 14/8/2018
İşlem Tarihindeki Kur	: 4,9223
Sözleşme Kuru	: 6,8798

⁶³ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 02/09/2013 tarih ve 39044742- BSMV-1402 sayılı özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı.

⁶⁴ Uğur Doğan, (2015), "Türev Ürünlerin Vergilendirilmesi ve BSMV Boyutu", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:316, s., 31.

⁶⁵ "Vergi Denetim Kurulu Sektörel İnceleme Rehberi-Türev İşlemler", (2017), Hazine Maliye Bakanlığı Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı Yayını, Yayın No 22, Yayınlanmamış Rehber, Sürüm 1, Hizmete Özel, s.59.

⁶⁶ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 17/04/2013 tarih ve 97895701-155[9-2012/275]-581 sayılı özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı.

⁶⁷ 9 Ağustos 2016 tarih ve 29796 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁶⁸ Deloitte Web Sitesi, (<https://www.verginet.net/dtt/11/Vergi-Sirkuleri-2016-79.aspx>). Erişim tarihi: 22 Kasım 2018.

⁶⁹ Murat Batı, "Finansal Türevlerin Damga Vergisi Karşısında Durumu", E-Yaklaşım Dergisi, Sayı 247, Yaklaşım Dergisi Web Sitesi, (<https://uye.yaklasim.com/siparis-tipi?returnUrl=BuyMagazine.aspx?ID=2019&ContentID=21666>). Erişim tarihi: 19 Şubat 2019.

⁷⁰ Nuri Değer, (2012), "En Son Şekleyle Damga Vergisi Uygulaması", Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, Türkiye, s., 259.

a) Gelir Vergisi Yönünden Konunun Değerlendirilmesi

Bay (B) sözleşme tarihinde (sözleşmenin spot bacağı), 20.000.000 USD karşılığı olarak (20.000.000 *4,9223=) 98.446.000 TL vermiş, vadede ise (sözleşmenin forward bacağı) 20.000.000 USD verip (20.000.000 *6,8798=) 137.596.000 TL almıştır. Bay (B)'nin bu işlemi (137.596.000-98.446.000) 39.150.000 TL karla sonuçlanmış olup, söz konusu kar üzerinden GVK'nın Geçici 67/1. maddesi hükmü gereği (Y) Bankası tarafından % 10 oranında (39.150.000 *%10=) 3.915.000-TL tutarında tevkifat yapılacaktır. Yapılan bu tevkifat tutarı takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla (Y) Bankası tarafından muhtasar beyanname (GVK'nın Geçici 67. maddesine göre yapılan tevkifatlar için) ile tevkifat dönemini izleyen ayın yirmiüçüncü günü akşamına kadar bağlı olduğu vergi dairesine beyan edilecek ve yirmialtıncı günü akşamına kadar ödenecektir. Bay (B)'nin işlemi zararlı sonuçlanmış olsaydı, oluşan zararın takvim yılı aşılmamak şartıyla 257, 258 ve 269 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinde yer alan açıklamalar çerçevesinde aynı tür işlemlerden doğan karlardan mahsubu mümkün bulunmaktaydı.

i-) İşlemin Arizi Olarak ve Ticari Faaliyet Kapsamı Dışında Olması Halinde Beyan

GVK'nın Geçici 67/1. maddesinde, bankalarca vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden elde edilen gelirlerden %10 gelir vergisi tevkifatı yapılacağı, mezkûr maddenin 7. fıkrasında da bu gelirler için gerçek kişilerce yıllık beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler için beyanname verilse bile bu beyannameye dahil edilmeyeceği açıklanmıştır. Bu gelir ayrıca GVK'nın Geçici 67/7. maddesi uyarınca Bay (B) tarafından yıllık beyannameye dâhil edilmeyecektir.⁷¹ Ancak GVK'nın

Geçici 67/11. maddesi hüküm uyarınca, Bay (B) diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançlar için takvim yılı itibarıyla isteğe bağlı olarak yıllık beyanname (ihtiyari beyanname) verilebilecektir. Bay (B)'nin dar mükellef bir gerçek kişi olması halinde de aynı açıklamalar geçerli olacaktır.

ii-) İşlemin Ticari Faaliyet Kapsamında Olması Halinde Beyan

GVK'nın Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulan gelirler ticari faaliyet kapsamında elde edildiği için 39.150.000-TL gelir ticari kazancın tespitinde dikkate alınacaktır. Tevkif suretiyle ödenmiş olan 3.915.000-TL vergi, genel hükümler çerçevesinde ticari kazançla ilgili olarak verilen beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir. Mahsup sonrası arta kalan bir tutarın bulunması halinde bu tutar genel hükümler çerçevesinde mükellefe red ve iade edilecektir. Bay (B)'nin 2018 takvim yılında elde ettiği ticari kazancı (Gerçek usulde elde edilen) GVK'nın 85 ve 92. maddeleri hükümleri gereği 01.03.2019 tarihinden 25.03.2019 tarihi akşamına kadar tam mükellefiyette vergiyi tarha yetkili vergi dairesine, dar mükellefiyette Türkiye'de vergi muhatabı mevcutsa onun Türkiye'de oturduğu yerin, Türkiye'de vergi muhatabı yoksa iş yerinin, iş yeri birden fazla ise bu işyerlerinden herhangi birisinin bulunduğu yer vergi dairesine verilir veya taahhütlü olarak posta ile gönderilir. GVK'nın 117. maddesi hükmü gereği de beyanname üzerinde tahakkuk eden tutar Mart ve Temmuz aylarında olmak üzere iki eşit taksitte ödenecektir.

Söz konusu işlemde bir zarar doğsaydı, oluşan bu zarar GVK'nın 40/1. maddesi hükmü gereği ticari kazancın elde edilmesi ve idame etti-

⁷¹ 2017/2. Dönem Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı, Gelir Üzerinden Alınan Vergiler (1. Oturum), syf 5, (http://www.tesmer.org.tr/soru_cevap). Erişim tarihi: 29 Ekim 2018.

rilmesi için yapıldığından ticari kazançtan indirilebilecekti.⁷²

b) KDV Yönünden Konunun Değerlendirilmesi

Bay (B) USD/TL Para Swapı sözleşmesini ticari faaliyeti dışında ve arizi olarak yapmış olması durumunda söz konusu işlem KDVK'nın 1. maddesi gereği KDV'nin konusuna dahi girmez.

Ancak Bay (B) Para Swapı sözleşmesini ticari faaliyeti kapsamında yapması halinde KDVK'nın 1. maddesi gereği söz konusu işlem KDV'nin konusuna girer. Söz konusu işlemde Bay (B) brüt 39.150.000-TL kazanç elde etmiştir. Bu tutar da KDV matrahını oluşturacaktır. Ancak, KDVK'nın 17/4.g. maddesi hükmü gereği, dövize dayalı olarak düzenlenmiş olan swap sözleşmelerine bağlı döviz teslimleri katma değer vergisinden istisna olduğundan 39.150.000-TL tutar üzerinden KDV hesaplanmayacaktır.

c) BSMV Yönünden Konunun Değerlendirilmesi

i-) Banka Açısından Konunun Değerlendirilmesi

GİVK'nın 28. maddesi hükümlerine göre; bankaların 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olduğundan ve söz konusu işlem de (Y) Bankası lehine bir tutar olmadığından BSMV'nin konusuna giren herhangi bir işlem bulunmamaktadır.

ii-) Bay (B) Açısından Konunun Değerlendirilmesi

Bay (B) banka, sigorta şirketi ya da banker statüsünde değildir. Bu nedenle elde ettiği ka-

zanç GİVK'nın 28. maddesi gereği BSMV'nin konusuna girmez. Ancak Bay (B)'nin banker olması halinde tahsil ettiği opsiyon primi BSMV'nin konusuna girecekti. Ama o zaman da GİVK'nın 29/p. maddesi hükmü gereği 01.01.2018 tarihinden itibaren işlemin yapıldığı yere bakılmaksızın vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler ve bu muameleler sonucu lehe alınan paralar banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesna olduğundan 39.150.000-TL tutar üzerinden BSMV hesaplanmayacaktır.

d) Damga Vergisi Yönünden Konunun Değerlendirilmesi

Bay (B) ile (Y) Bankası arasında düzenlenen swap sözleşmesi (1) sayılı tabloda yer aldığından DVK'nın 1. maddesi hükmü gereği damga vergisine tabidir.

DVK'na ekli (2) sayılı tablonun "IV-Ticari ve medeni işlemlerle ilgili kağıtlar" başlıklı bölümünün (19) numaralı fıkrası hükmü gereği de, bankaların taraf olduğu ya da bunlar aracılığıyla yapılan, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile bu sözleşmelere ilişkin olarak düzenlenen diğer kağıtlar Damga Vergisinden istisna kılınmıştır.

DVK hükmü gereği 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında bankaların taraf olduğu ya da bunlar aracılığıyla yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri nedeniyle düzenlenen kağıtlar damga vergisinden istisna olduğundan Bay (A) ile (X) Bankası arasında düzenlenen swap sözleşmesi nedeniyle damga vergisi hesaplanmayacaktır.

SONUÇ

Türev sözleşmelerden elde edilen gelirlerin Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi yönünden vergilendirilmesinde 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67'nci maddesi hüküm sürerken,

⁷² "Vadeli İşlem Sözleşmelerinden Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi Raporu", Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsası, Ekim 2010, (<http://www.turkborsa.net/belgeler/raporlar/vobvergilendirilmeraporu.pdf>). Erişim tarihi: 24 Kasım 2018.

Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ve Damga Vergisi açısından ise istisna hükümleri mevcuttur. Türev sözleşmelerden elde edilen gelirlerin GVK'nin Geçici 67'nci maddesine tabi olmadığı durumlarda genel hükümlere göre vergilendirme yapılacaktır. İstisna hükümleri ve bazı türev sözleşmelerin tezgahüstü piyasalarda düzenleme imkânının olması peçelemeye de zemin oluşturmaktadır. Peçeleme sözleşmelerini engellemek amacıyla Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yasal düzenlemeler yapılmalı, tüm türev sözleşmelerin bankalar aracılığıyla yapılması şart koşulmalıdır. Ayrıca Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından türev ürünlerin vergilendirilmesine ilişkin rehber çıkarılması da yerinde olacaktır.

İşin özüne bakıldığında vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin vergilendirilmesi mi vergilendirilmemesi mi konusu tartışmaya açıktır! Türev sözleşmelerde istisna vb. teşvik uygulamaları ile sıcak paranın yani dövizin ülkemizde kalması hedeflenmiştir Ayrıca Gelir Vergisi açısından türev sözleşmelerden elde edilen gelirlerin beyan dışı bırakıldığı durumlar olabildiği gibi, Kurumlar Vergisi açısından ise %0 oranında vergilendirilen türev sözleşme gelirleri olabilmektedir. KDV açısından ise KDVK'nin 17'nci maddesinin 4'üncü fıkrasının "g" alt bendi hükümleri fiziki teslimatla sonuçlanan türev sözleşmelerle sınırlı olmak üzere uygulanabilmektedir.

Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden elde edilen gelirlerin hangi kazanç kapsamına girdiğine dair Gelir İdaresi Başkanlığının görüşüne ihtiyaç vardır. Gelir İdaresi Başkanlığı söz konusu sözleşmelerden elde edilen kazançların hangi kazanç unsuruna girdiğine dair tartışmalara son vermelidir.

Swap sözleşmeleri peçeleme işlemlerine de oldukça elverişli durumdadır. VUK'ta peçeleme ile ilgili bir hükme yer verilmemesi farklı tanımlamalara ve yorumlara neden olmaktadır. Şu anki durum itibarıyla peçeleme işlemleri VUK'un "Vergi Kanunlarının Uygulanması ve İspat" baş-

lıklı 3'üncü madde hükümlerine göre değerlendirilmektedir. Ancak bu hüküm yetersiz olup Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından peçeleme ile ilgili hükümler ihdas edilmeli ve uygulamaya ilişkin yön gösterici düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca vergi kanunları çıkarılırken ve revize edilirken mümkün olduğu ölçüde özel kanun hüküm ve kavramlarına yer verilmemesi de peçeleme işlemlerine karşı bir direnç oluşturacaktır. Türev sözleşmelerin peçeleme işlemlerinde kullanılması Anayasanın vergilemede eşitlik prensibine aykırılık teşkil etmekte ve bu nedenle de Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AKÇAOĞLU, E. (2000). "Türk Hukukunda Finansal Türev Ürünlerin Vergilendirilmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara, Türkiye, s., 114.
- AKGÜÇ, Ö. (1994). "Finansal Yönetim", Muhasebe Enstitüsü Eğitim ve Araştırma Vakfı Yayını, İstanbul, Türkiye, 6. Baskı, s., 690, 691.
- AKSÜMER, E. (2015). "Kurumların Swap Sözleşmelerinden Elde Ettiği Gelirlerin Vergilendirilmesi", Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Sayı 141, s., 44.
- BAL, H. (2001). "Uluslararası Finansman Dış Borç Yönetimi ve Türkiye", Türkiye Bankalar Birliği Yayını, No 222, İstanbul, Türkiye, s., 148.
- BALSEVEN, H. (2003). "Dünya Uygulamalarında ve Türkiye'de Finansal Piyasalardaki İşlem Vergileri", Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 265, s., 176.
- BASHİMOV, G. (2017). "Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü: ASEAN-5 Ülkeleri ile Karşılaştırmalı Analiz", Adnan Menderes Üniversitesi SBE Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, s., 7.)

- BATI, M. (2012). "Türev Araçların Vergilendirilmesi", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, syf. 222. s., 218.
- BATI, M. "Finansal Türevlerin Damga Vergisi Karşısında Durumu", E-Yaklaşım Dergisi, Sayı 247, Yaklaşım Dergisi Web Sitesi, (<https://uye.yaklasim.com/siparis-tipi?-returnUrl=BuyMagazine.aspx?ID=2019&-ContentID=21666>). Erişim tarihi: 19 Şubat 2019.
- Borsa İstanbul Web Sitesi, (<http://www.borsaisistanbul.com/urunler-ve-piyasalar/piyasalar/borclanma-araclari-piyasasi/swap-piyasasi>). Erişim tarihi: 11 Aralık 2018.
- Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 18/03/2015 tarih ve 64597866-125[30-2014]-32 sayılı özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı.
- CEYLAN, A. (2000). "İşletmelerde Finansal Yönetim", Ekin Kitapevi, Bursa, Türkiye, 6. Baskı, s., 471.
- COSKUN, İ. (1995). "Swap İşlemleri", Yaklaşım Dergisi, Sayı 28, s.37.
- ÇAKAR, A. (2009). "Türev Ürünler ve Vadeli İşlemler Piyasaları", Bitirme Projesi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara, Türkiye, s.37.
- DEĞER, N. (2012). "En Son Şekliyle Damga Vergisi Uygulaması", Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, Türkiye, s., 259.
- Deloitte Web Sitesi, (<https://www.verginet.net/dtt/11/Vergi-Sirkuleri-2016-79.aspx>). Erişim tarihi: 22 Kasım 2018.
- Doğan, U. (2015). "Türev Ürünlerin Vergilendirilmesi ve BSMV Boyutu", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 316, s.31.
- Dünya Gazetesi Web Sitesi, (<https://www.dunya.com/finans/haberler/borsa-disindaki-turev-islemlerde-bsmv-kaldiriliyor-haberi-341714>). Erişim tarihi: 23 Kasım 2018.
- GÜRBOĞA, E., ATABEY, T., VURAL, İ. (2014). "Vergi Rehberi", Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Ankara, Türkiye, s., 441, 472, 473.
- Güven Sayılğan Web Sitesi, (<http://www.guven sayilgan.com/wp-content/uploads/2014/09/Kredi-Temerr%C3%B4-Ct-Swaplar%C4%B1-ve-Kredi-Dereceleri.pdf>). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.
- Halkbank Kobi Web Sitesi, (<https://www.halkbankkobi.com.tr/NewsDetail/Swap-nedir/714>). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.
- Halkbank Kobi Web Sitesi, (<https://www.halkbankkobi.com.tr/NewsDetail/Swap-nedir/714>). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.
- İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 02/09/2013 tarih ve 39044742-BSMV-1402 sayılı özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı.
- İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 17/04/2013 tarih ve 97895701-155[9-2012/275]-581 sayılı özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı.
- İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 26.09.2013 tarih ve 39044742-BSMV- sayılı özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı.
- İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 02/06/2014 tarih ve 84098128-120.06.08[75-2013-3]-330 sayılı özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı.
- YİĞİTTÜRK GÜRDAMAR, J. (<https://www.dunya.com/finans/haberler/borsa-istanbulun-swap-hamlesi-londradaki-islemleri-istanbula-cekecek-haberi-426088>). Erişim tarihi: 18 Mart 2019.
- KABLAN, A. (2005). "Türkiye'de Swap Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi ve Uygulamaları", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Türkiye, s.40.

- KAYNAK, H. (1999). "Genel Olarak Faiz Swapları ve Vergilendirme Sorunları", Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 212, s. 53,54.
- KESKİN, D., A. (2007). "Swap İşlemi ve Hukuki Niteliği", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye, s., 74.
- KULA, Y., (2008), "Tezgahestü Türev Araçların Karşı Taraf Kredi Riskinin Ölçülmesi ve Yönetilmesi", Yeterlik Etüdü, Sermaye Piyasası Kurulu Aracılık Faaliyetleri Dairesi, Ankara, Türkiye,s., 8.
- NETEK, O. (2012). "Kurumların Türev Araçlardan Elde Ettiği Kazançların Vergilendirilmesi", Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 368, s.136.
- NETEK, O. (2012). "Türev Araçlardan Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi: 282 seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği", Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 369, s. 101.
- NTV Web Sitesi, (<https://www.ntv.com.tr/ekonomi/borsa-istanbulda-swap-pazarı-kuruluyor,uZdp0ejvkE6QF9S2oPYPTw>). Erişim tarihi: 16 Mart 2019.
- NURCAN, B. (2005), "Türev Piyasası İşlemlerinin Vergilendirilmesi ve Örnek Ülke Uygulamaları", Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Ankara, Türkiye, s.22, 23.
- ÖRTEN, R., ÖRTEN, İ. (2001). "Türev Finansal Araçlar ve Muhasebe Uygulamaları", Gazi Kitabevi, Ankara, Türkiye, s., 348, 349.
- ÖZTÜRK, V. (2001). "Swap İşlemleri, Türk Banka İşletmelerinde Uygulanması ve Muhasebeleştirilmesi", Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi, s., 122.
- Procompliance Web Sitesi, (<https://www.procompliance.net/turev-islemlerde-bsmv-istisnasinin-kapsami-01-01-2018-tarihinden-itibaren-genisliyor/>). Erişim tarihi: 23 Kasım 2018
- SALIN, T. (2014). "Gelişmekte Olan Ülkelerin Varlık Takası Getiri Farkını Belirleyen Yapısal Faktörler", Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Piyasalar Genel Müdürlüğü, Ankara, Türkiye, s., 9.
- SAYILGAN, G. (2017). "Soru ve Yanıtlarıyla İşletme Finansmanı", Siyasal Kitapevi, Ankara, Türkiye, 7. Baskı, s., 509, 538.
- Sınav, 2017/2. Dönem Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı, Gelir Üzerinden Alınan Vergiler (1. Oturum), syf 5, (http://www.tesmer.org.tr/soru_cevap). Erişim tarihi: 29 Ekim 2018,
- UZUNOĞLU, N. (2014). "Herkes İçin Katma Değer Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları", Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını, Ankara, Türkiye, s., 236.
- UZUNOĞLU, S. (1998). "Yeni Finansman Teknikleri", Strata Yayınları, İstanbul, Türkiye, s., 83.
- Vadeli İşlem Sözleşmelerinden Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi Raporu, Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsası, Ekim 2010, (<http://www.turkborsa.net/belgeler/raporlar/vobvergilendimeraporu.pdf>). Erişim tarihi: 24 Kasım 2018.
- Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası (VİOP) Vergi Rehberi, (2013), Borsa İstanbul Yayını, s., 12.
- Vakıfbank Web Sitesi, (<https://www.vakifbank.com.tr/swaption.aspx?pageID=599>). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.
- VARLIK, L. (1996). "Swap", Para ve Sermaye Dergisi, s.19.
- Vergi Denetim Kurulu Sektörel İnceleme Rehberi-Türev İşlemler, (2017), Hazine Maliye Bakanlığı Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı Yayını, Yayın No 22, Yayınlanmamış Rehber, Sürüm 1, Hizmete Özel, s., 42.
- Yapı Kredi Bankası Web Sitesi, (<http://www.ykprivate.com.tr/yatirim-dunyasi/yatirim-urunleri/turev-urunler>). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.

- Yıldız, Barış, (2006) “Yeni Finansal Araçlardan Türev Ürünler ve Vergilendirilmesi”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE, Trabzon, Türkiye, s.94.
- Yönerge, 17/09/2018 tarihinde Yönetim Kurulu onaylı ve 10.YÖN.02 kodlu “Swap Piyasası Yönergesi”,Borsa İstanbul A.Ş., İstanbul, Türkiye.
- Yüksel, Volkan, (2003), “Türev Piyasa Ürünlerinden Swap Tekniği”, E-Yaklaşım Dergisi, Sayı 129,Yaklaşım Dergisi Web Sitesi, (<https://uye.yaklasim.com/siparis-tipi?-returnUrl=BuyMagazine.aspx?ID=2019&-ContentID=3822>). Erişim tarihi: 18 Şubat 2019.